

Sinisgogorra

Donostian, 1952'gn. urtheke II Literatua Batzaldian, Teatro-sallean lehen saria irabazi zuen lana. Orduan atal bakharreko zena, orain, bere egileak hirur atalez osotu du.

Euskal-Theatru zaleen ederragatik atal leheneke ikhukizun bi agertzen ditugu EGAN aldizkari hunen orrialdeetan.

IV

GARDEN ETA NIKOL

NIKOL.—(*Agertuaz*). Bakharrik ahal zagoz? Hitzotsa entzun deda-la-ta nago.

GARDEN.—Bai, bakharrik nago. Halarik ere, hitzotsa entzun izango zenuen, behar ba da.

NIK.—(*Asarre iduriz*). Hutsari hizketan ari ahal ziñan? Azkeneke ere, lortuko duzu, ardietsiren duzu bilha zabiltzana: burutik egi-tea. Bozkarioz egotea bertzerik etzenukeena.

GAR.—(*Par murriz*). Burutik egin!... Nork othe du burua arin-durik?

NIK.—(*Ahots gogorrez*). Egun izanen da hitz hori zure ahotik azkenez entzun dezakedana. Alhaba hezigabea! Ez ahal duzu aitaren errana bertatik bethe behar? Oraindano gazte zara, nire mende zagoz, eta nire hitza zuretzat agindu herstua da.

GAR.—(*Astiro mintzatuz*). Alhaba hezigabea! Obe lizateke alhaba zorigabea erran. Urtheak dira zure mende, oinhazeak iasaiten eta atsekabeak eramaiten ikasi nuela, eta geroztik, behar den guztia iasanan dut.

NIK.—Uste dudanez, pozik eskeiniko zaitut egun, eta gazte horren mende laster izanen zara, zuk nahi duzun bezala. Eta oraindano ere, aita gaitotzat ahal nadukazu? Nik zure ona bertzerik nahi ez-ta?

GAR.—Eztadukazu ahantzirik nire ama kuttun zenak hain ederki kantatzen zuena: “Aita, saldu nauzu idi bat bezala...”

NIK.—Bainan, Anton ez ahal duzu maite?

GAR.—Maite dut bai, eta ezterautzut ukhatzen. Gazte naiz bizkitartean, ordea, eta egun eder hau eta ezkontza garaia ere zuk aitzina-vazi dituzuna ezteazula ahantz.

NIK.—Badakizu zure onarren egiten dudana.

GAR.—Ai, noragino doan maitakeri baten itsukeria! Eztut amarik, nire zorigaitz handian; bainan aitarik ere dudanentz, eztakit. (*Beroktro*). Zer nolako aita eskeini dezakioket nire senargaiari? Sinismena, galdu omen duzula diozu; eta emazte onaren hutsunea sainduki gorde bearrean, andre likits bat iarri duzu haren tokian...!

NIK.—Isil zaite, bertzenaz hilen zaitut!

GAR.—(*Negarrari emanaz*). Isildu, bethi isildu... (*Berbetan kemen-tsu darrai*). Bainan, ez! Aski da. Ontzia bete da, eta eroapenak gainez egin du, Egia zirti-zarta, argi ta zehatz adiraz behar deraukot nire senhar izan nahi duenari. Iakin beza behin eta bethiko nolako aita-ginarraba ukhanen duen. Alhargun delarik andre duena; sinismena galdu egin duela-ta elizara eztoana; alhaba bakharraren ezkontzara ioaiteko ere ahalkez izango dena...

NIK.—(*Zemaituz*). Isiltzen ezpa'zara isildu, eskeini ondasun guztiak zuri ezertto ere eman gabe, niretzat gordeko ditut.

GAR.—Diruokaitik axolarik elitzakit, nik hartu ezarren zure animaren galtzeko izanen ezpa'lira.

NIK.—Anima! Aphezen gauza!! Bethiko hitz sakona! (*Irriz*). Animari baxharrik behatuz geroz, elukean zure aitak dadukan bertze diru izanen.

GAR.—Ta dirua, zer da? Anima bat erosteko dirurik ba othe dela üste ahal duzu? (*Aldatuaz eta samurki*). Ez, aitatto! Behin anima galduetz geroz, munduko diru guztiak biltzea eta eskeintzea ere alpherrik lizateke. Dirua, eralgi arren ere, berriro irabaz eta eskura lizateke. Anima galduetz geroz, ordea, kito bethierekotz!

NIK.—Aski da berriketarik! Bethiko lelo hori entzuten aspertua nadukazu. Etxeko gauzak antolatzea obe litzakizu.

GAR.—(*Berekiko*). Egundoko gehien entzun deraut egun. Bainan, hunen bihotza gogor dago, elkhor dago, antzu dago. (*Aitari*). Etxeko gauzak gerturik dagoz; etxeoak ez hainbat, ordean! (*Bizkor aldegiten du*).

VIII

ANTON ETA GARDEN

ANTON.—Zer diozu, eder horrek? Bainan... zurbil xamar zagoz, orixka duzu begitartea. Ez ahal zagoz ongi?

GAR.—Ez, ezta ezer. Eseri gaiten. Eta, nola ibili zara atzerri aldean? Anhitz ikhusi eta ikasiko zenuen, nonbait.

ANT.—Ontsa diozu; anhitz ikhusi behintzat bai. Nire gogoa, orraitino, zure berriak ikasteko irrikitzen zegoan, eta nire begiok zure musu txurigorria, zure irudia noiz ikhusiko izan dute egarri ase-ezina. Noizbait ere, ordea, zuregana naiz, eta hemen gagoz, aurrez aur, bekhoz bekho, begiz begi...

GAR.—Bai, Anton, zerbaiten zain dago bethi gure naimena, eta amestua ardietsi orduan, eragozpen berriren batek badaki agertzen...

ANT.—Zer eragozpen, gero? Hizketa hortaz kezkatu iarien nauzu. Ezer bertzerik erran ahal derautazu, ala nire iokabideaz zalantza othe duzu?

GAR.—Ez, horrelakorik.

ANT.—Zergatik, bada, larritu? Zer dela-ta herstutu? Nire zureganako maitetasunak ezta ezertariko urra-ethenik ukhan.

GAR.—Gure egungo asmuak, alabaina, luzapidekor othe diren derizkiot, eta noiz arte ez iakin.

ANT.—Luzapidea? Eta zergatik? Burua nahasten derautazu.

GAR.—Bai... bada... ni... gaiso nago-ta.

ANT.—Gaiso? Eri zagozala diozu? Noizdanik, ordea? Ezpaiterautazu behinere ezer iakinarazi. Osagileak ikhusi ahal zaitu?

GAR.—Ez, osagileak enau oraindano ikhusi, bainan...

ANT.—Zer bainan, ordea? Eztakit zer diozun: egitan ere eztaut argi ezer ikhusten. Nehoiz etzara gaiso egon; zure lengusina begiok eta xalock ere, eztaurautate deus ere agerrarazi eta zuk, orain, betbetan, eri zagozala sinistarazi nahi ahal derautazu? Tira! Tira! Etzazula horrelakorik asmatu ere egin.

GAR.—Zuk ahal dakizu nire gorputzaren berri, iragan urthe bethan ikhusi ere egin enauzularik?

ANT.—Aski dut zalantza eta buru-nahasmendurik, Garden. Egia erran egidazu, egia osoa. Aaaa!... behar ba da, eri zagoz, bainan ezta zure soina, apika, eri dagoena, zure gogoa baizik.

GAR.—Ai, nola adieraz ba neki! Bainan, barkatu egidazu, othoi, nik orain zuri atsekabe eman beharra. Etzizaidan zilhegi luzarogoz isilik edukitzea. Huna, bada, erran: egun hau bainon lehen zure ta nire inguruko gauza makhurak aldatu nahi izan ditudan arren, ahaleginok alpherreko izan ditudala aitortu behar derautzut.

ANT.—Zer hauiek zeure zeureak ezpaldin ba dira, zeri axola?

GAR.—Zure hitzerdi aski dut barnea lasaitzeko. Diodan hori ene aitarekikoa da, ordea.

—ANT.—Zure aitarekikoa, zeer? Makal, eri ahal dago zure aita iauna? Preso othe? Ala, dirugabe gelditu othe da?

GAR.—Guzti hoik baino gaizkiago dena du harek.

ANT.—Ihes egin ahal du? Hil egin nahi dutea?

GAR.—Ez, Anton. Gizon batek sinismena gaitzea, heriotze guti dela uste duzua? Bekhatu bideetan barna ezertariko kezka gabe ibiltzea? (*Nigarrari emanaz*).

ANT.—Oraintxen hulertzen derautzut argi eta garbi.

GAR.—Eta nik, enuke aita hunela utzi nahi, ni haren ondotik aldentutzean gero ta okherrago izan eztadintzat. Orain, nire agirian hunen makhurki ari delarik, zer izango othe lizateke geroztik, ene aita hori etxean bakharrik gelditzean?

ANT.—Ta zergatik azaldu ezterautazu lehenago zure korapilo hori? Baretu zaite, alaere, baretu.

GAR.—Zer erantzungo othe zenerautan arrankuratan bainengoen.

ANT.—Nik, ordea, zurekin ezkondu gura nukeena, etzazula ahantz.

GAR.—Bai, ontsa dakit hori, ustez behintzat. Halabaina, ezkontzaldian, eztira senhar-emaztekiak soilik elkhartzen; ezkonberrien ahai-deak ere, nolabaiteko elkhar-behar bat izanen dutena gogoan idukitea dagokizu.

ANT.—(*Irripar eginaz. Ateko txirriñak hotsegiten du*). Eztut arranotan horrelakorik asko pentsatu! Halarik ere, gogoan behar dut, bai, zure oraingo ohar hori.

GAR.—Parre egin zazu; bainan, nola nahi duzu nik aita bakharrik uztea?